

ÖZEL SAHAKYAN NUNYAN ERMENİ ANADOLU
LİSESİ

FELSEFE BÜLTENİ
DÜŞÜN ATÖLYESİ

İYİLİK VE KÖTÜLÜK ÜZERİNE

EN ÇOK KENDİNE
YAPACAĞIN
KÖTÜLÜKLERDEN KORK

PESTALOZİ

Işık ve Karanlık, güç ve güçsüzlük, İyilik ve kötülük; insanlığın yeryüzünde ilk var olduğundan beri, insan aklını en çok meşgul eden zıt kavramlardır. Felsefe ilk'e gitmek demektir, her hangi bir eylemin ya da bir düşüncenin kalıcı bir şekilde kavranabilmesi için, o eylem ya da düşüncenin ilkinde, yani kaynağının ne olduğuna gitmek ve onu kaynağının kendisinden görmek demektir. Bir örnek olarak şunları söyleyebiliriz. İnsanlığın en büyük ve son idealist düşünürü Hegel "Eserimde, Herakleitos'a dayanmayan hiçbir konu yoktur" der. Marks, felsefesini Leukippos ve Demokritos'un atomcu doğa anlayışıyla, Epikuros'un atomcu doğa anlayışının aralarındaki farklılıklar üzerine kurmuştur.

Günümüze egemen olan felsefe akımlarının ne olduğunu, kimlere nasıl hizmet ettiğini bilmek de, o felsefe akımlarının hangi kaynaklardan fişkırdığını kavramakla anlam kazanır. Günümüze egemen olan felsefe akımlarının hemen hepsinin kaynağı, Antik Yunan aydınlanmasındadır

İyilik ve kötülük kavramları, diyalektik bir karşıtlıktır ve birbirinden bağımsız ele alındıklarında hiçbir anlam ifade etmezler. İnsanın kendini varlaştırdığı üretim sürecinde ortaya çıkan güçlü - güçsüz diyalektik karşıtlığından doğarlar. İyilik ve kötülük kavramları tarihsel süreçte en çok tartışılan konulardan biridir. İyiliği, kötülükten ayırıp salt iyinin hüküm sürdüğü bir dünya yaratmak tüm düşünürlerin ortak ütopyasıdır. Bu süreci başlatan düşünürlerin ilklerinden olan Protagoras, iyilik, kötülükten ayrılabilir mi? sorusuna hayır diyor. "iyiyi kötünden kesinlikle ayıramayız Çünkü, her kişinin ölçüsü kendine göredir. İyilik ölçüsü kişilere göre değişir. Genel bir iyi yoktur. İyiyi kötünden ayırabilmek için genel bir iyi bulunması gerekir..

Oysa ne genel bir iyi, ne de genel bir kötü vardır. İyinin ya da kötünün sayısı, yaşayan kişilerin sayısı kadardır”. Köleci devlet ilkelerine göre yaşayan Protagoras, görüldüğü gibi sorunu bireysel temelde ele alıyor ve kişilerin iyi ya da kötü oluşlarının, yaşanan düzenle ilişkisini yok sayıyor. Bir köleyle, köle sahibinin iyilik ve kötülük anlayışlarının bir olabileceğini sanıyor. Bir köle için iyi olan özgür olabilmektir. Köle sahibi içinse iyi olan, kölenin bir köle olarak kalmasıdır. Buradan anlaşılması gereken, soyut iyilik ve kötülük kavramlarının, somut alana geçtikleri anda toplumsal bir içeriğe büründükleridir.

Ya da daha doğru bir yaklaşımla, somut olan yaşam koşullarından doğan güçlü-güçsüz kavramlarının bir ardılı olarak iyilik ve kötülük kavramları, yaşanan toplumsal gerçekliklerin insan aklındaki bir yansıması olarak belirir. Evet iyilik ve kötülük, toplumsal gerçeklikleri içeren felsefi kavramlardır. İyi tanrılık düşünce, kötülüğü de şeytanlık olarak algılayan düşünce modelleri de elbette vardır. Lactantius bu konuyla ilgili şöyle düşünüyor:

Tanrı, dünyamızdan kötülükleri ya atmak istiyor ama atamıyor, ya atabilir ama atmak istemiyor, ya ne atmak istiyor, ne de atabiliyor. Bu konuda başka bir ihtimal olamaz. Atmak istiyor da atamıyorsa, bu güçsüzlüktür, tanrının özüne aykırıdır.

Atabiliyor da atmıyorsa bu kötülüktür, tanrının özüne aykırıdır. Ne atabiliyor ne de atmak istiyorsa bu hem güçsüzlük, hem de kötülüktür ki tanrının özüne büsbütün aykırıdır. Hem atabiliyor, hem de atmak istiyorsa ki tanrıya yakışan da budur, bütün bu kötülükler dünyaya nereden geldi öyleyse” İyilik ve kötülük kavramlarının toplumsal düzenin işleyişiyle ilgili olduğunu ve kaynağını mülkiyet ilişkilerinden aldığını düşünüyorum. Sorunun bireysel bir boyutu olduğu da kaçınılmaz bir gerçektir ama, hiçbir birey kötülük düşüncesiyle doğmaz. Bir bireyi kötü yapan, -kaldı ki bu da çelişik bir ifadedir ve salt kötü bir insan yoktur- içinde yaşadığı nesnel koşullardır.

Bir gün İYİLİK ve KÖTÜLÜK bir deniz kıyısında karşılaştılar. Ve dediler: “ Haydi denize girelim.” Ve giysilerini çıkartıp sulara yüzdüler.

Bir süre sonra Kötülük kıyıya dönüp İyiliğin giysilerine büründü ve yoluna gitti.

İyilik de denizden çıktı ve kendi giysilerini bulamadı.

Ama çıplak olmak utandırıyor onu, çaresiz Kötülüğün giysilerine büründü. Yoluna devam etti.

O gün bu gündür erkekler ve kadınlar onları birbirine karıştırır.

Ancak içlerinden İyiliğin gözlerinde ki ışığı bilen kimileri vardır ki giysilerine bakmaksızın tanrılar onu.

Ve yine Kötülüğün yüzünü bilen kimileri de vardır ki giysi onu gözlerinden gizleyemez...

Yaşlı adam kulübesinin önünde torunuyla oturmuş, az ötede birbiriyle boğuşup duran iki köpeği izliyorlardı.

Köpeklerden biri beyaz, biri siyahtı ve on iki yaşındaki çocuk kendini bildi bileli o köpekler, dedesinin kulübesi önünde boğuşup duruyorlardı.

Dedesinin sürekli göz önünde tuttuğu, yanından ayırmadığı iki iri köpekti bunlar. Çocuk, kulübeyi korumak için biri yeterli gözükürken niye ötekinin de olduğunu, hem niye renklerinin illa da siyah ve beyaz olduğunu anlamak istiyordu artık. O merakla sordu dedesine.

Yaşlı adam, bilgece bir gülümsemeye torununun sırtını sıvazladı.

“Onlar” dedi, “benim için iki simgedir evlat.”

“Neyin simgesi” diye sordu çocuk.

“İyilik ile kötülüğün simgesi. Aynen şu gördüğün köpekler gibi, iyilik ve kötülük içimizde sürekli mücadele eder durur. Onları seyrettikçe ben hep bunu düşünürüm. Onun için yanımda tutarım onları.”

Çocuk, sözün burasında, mücadele varsa, kazananı da olmalı, diye düşündü ve her çocuğa has bitmeyen sorulara bir yenisini ekledi:

“Peki, sence hangisi kazanır bu mücadeleyi?”

Bilge adam, derin bir gülümsemeye baktı torununa:

“Hangisi mi evlat? Ben hangisini daha iyi beslersem o!”

KİMSE BİRBİRİNDEN KÖTÜ OLAMAZ.
JUVENAL